

**ОБЛІК ТА ПОРЯДОК ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ ЗБИТКІВ ВІД
НЕСТАЧІ І ВТРАТ МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ**
(Продовження. Початок див. у № 57 за 18.06.99 р. та № 59 за 23.06.99 р.)

**НЕСТАЧА ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ ПРИ НАДХОДЖЕННІ ВІД
ПОСТАЧАЛЬНИКІВ**

Приклад 6. На переробне підприємство АПК після попередньої оплати оптовій базі № 3 (постачальнику) надійшли виробничі запаси на суму 12000 грн. (у т.ч. ПДВ - 2000 грн.). Під час приймання виробничих запасів згідно з актом встановлена нестача на 3000 грн., ПДВ - 600 грн., з яких природний убуток - 324 грн., у т.ч. ПДВ - 54 грн.

Нестача встановлена:

а) з вини працівника переробного підприємства - 2184 грн., у т.ч. ПДВ - 364 грн. Бухгалтерський облік операцій, наведених у пункті "а" прикладу 6, відображений у *таблиці 7*,

б) з вини працівника оптової бази № 3 - 1092 грн., у т.ч. ПДВ - 182 грн. Бухгалтерський облік операцій, наведених у пункті "б" прикладу 6, відображений у *таблиці 8*.

ОБЛІК НА ПЕРЕРОБНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

 Таблиця 7
 (грн.)

№ п/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік			Рахунки		Податковий облік		
		Кореспонденція рахунків					Кореспонденція рахунків		
		Дт	Кт	Сума	18	48	Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Попередня оплата оптовій базі № 3 за виробничі запаси. Розрахунки з податкового кредиту з ПДВ	60	51	12000	10000	—	18 60 60 68	51 18 51 67/2	10000 10000 2000 2000
2	Надійшли від оптової бази № 3 виробничі запаси на 12000 грн., у т.ч. ПДВ — 2000 грн. (Одержана податкова накладна). Якісні виробничі запаси. Нестача: – з вини працівника переробного підприємства; – з вини працівника оптової бази № 3 (з ПДВ). Податковий кредит						67/2 05	60 60	2000 10000
3	Сума нестачі збільшується на суму відображеного податкового кредиту при надходженні виробничих запасів методом "червоного сторно"	68	84	400					
4	Природний убуток у сумі нестачі (2000 грн.) за нормами, наприклад м'яса мороженого — 0,06% — 216 грн.	20— 26 або 44	84	216					
5	Встановлена особа, матеріально відповідальна за нестачу (2400 — 216)	72	84	2184					
6	Різниця між розрахунковою сумою нестачі згідно з Порядком № 116 і сумою нестачі, встановленої згідно з актом, списується на матеріально відповідальну особу з відображенням на рахунку 83, яка після компенсації винною особою списується на користь	72	83	2184					

Продовження таблиці 7

№ п/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік			Рахунки		Податковий облік			
		Кореспонденція рахунків					Кореспонденція рахунків			
		Дт	Кт	Сума	18	48	Дт	Кт	Сума	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
	Державного бюджету: [(1820 +364) x2— 2184]									
7	Компенсована нестача винною особою (готівкою, безготівковим розрахунком, у рахунок зарплати)	50, 51, 70	72	4368						
8	Різниця компенсації нестачі списується на користь Державного бюджету	83	68	2184						
9	Перераховано до Державного бюджету	68	51	2184						

ПЕРЕВІРКА

Дт	72	Кт
5) 2184	7) 4368	
6) 2184		
Об.4368	Об.4368	
—	—	

Дт	84	Кт
2) 2000	3) 400	
	4) 216	
	5) 2184	
Об.2400	Об.2400	
—	—	

Дт	83	Кт
8) 2184	6) 2184	
—	—	

Таблиця 8
(грн.)

ОБЛІК НА ОПТОВІЙ БАЗІ №3 – У ПРОДАВЦЯ

№ п/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік			Рахунки		Податковий облік		
		Кореспонденція рахунків					Кореспонденція рахунків		
		Дт	Кт	Сума	18	48	Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Надійшли кошти від переробного підприємства.	51	62	12000	—	10000	51	48	10000
							48	62	10000
	Розрахунки з податкових зобов'язань	67/1	68	2000			51	62	2000
							67/1	68	2000
2	Відвантажені виробничі запаси переробному підприємству — покупцю.	62	46	12000			62	46	12000
		46	05	5000			46	05	5000
		46	67/1	2000			46	67/1	2000
	Результат від реалізації	46	80	5000			46	80	5000
3	Оптовою базою N 3 визнана	84	76	1200					

Продовження таблиці 8

№ п/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік			Рахунки		Податковий облік		
		Кореспонденція рахунків					Кореспонденція рахунків		
		Дт	Кт	Сума	18	48	Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	претензія								
4	Природний убуток у сумі нестачі (1200 грн. x 0,09%)	20— 26, 44	84	108					
5	Нестача (в сумі претензії з урахуванням природного убутку) (1200 грн. - 108 грн.)	72	84	1092					
6	Різниця між розрахунковою сумою нестачі згідно з Порядком N 116 і обліковою сумою [(910 + 182) x 2 — 1092]	72	83	1092					
7	Компенсована нестача (претензія) винною особою	50	72	2184					
	Різниця компенсації нестачі списується на користь Державного бюджету	83	68	1092					
9	Перераховано суму претензії переробному підприємству	76	51	1092					
10	Перераховано різницю компенсації до Державного бюджету	68	51	1092					

ПЕРЕВІРКА

Дт	84	Кт
3) 1200	4) 108 5) 1092	
Об.1200	Об.1200	
—	—	

Дт	72	Кт
5) 1092 6) 1092	7) 2184	
Об.2184	Об.2184	
—	—	

Дт	68	Кт
10) 1092	8) 1092	
Об.1092	Об.1092	
—	—	

Приклад 7. Плодоовочевий комбінат на підставі попередньої оплати одержав від колективного сільськогосподарського підприємства (КСП) сировину (огірки, помідори) на суму 4000 грн., ПДВ - 800 грн. Під час приймання сировини на підставі акта встановлена нестача з вини експедитора на суму 500 грн., ПДВ - 100 грн. Комбінат отримав від свого працівника суму нестачі (600 грн.) згідно з Порядком № 116.

Бухгалтерський та податковий облік операцій, наведених у прикладі 7, відображений в таблиці 9

Таблиця 9
(грн.)

ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ ПЛОДООВОЧЕВОГО КОМБІНАТУ

№ п/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік			Рахунки		Податковий облік		
		Кореспонденція рахунків					Кореспонденція рахунків		
		Дт	Кт	Сума	18	48	Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Попередня оплата за сировину КСП, у т.ч. ПДВ. Розрахунки з податкового кредиту	60	51	4800	4000	—	18 60 60 68	51 18 51 67/2	4000 4000 800 800
2	Одержано податкову накладну. Надійшла сировина (сировини в наявності на 3500 грн.)	05	60	3500			67/2 05	60 60	800 4000 (якщо немає нестачі)
3	Встановлено факт нестачі при прийманні сировини (згідно з актом)	84	60	500					
4	Податковий кредит з ПДВ	68	60	800					
5	Сума нестачі, відображеної на дебеті рахунка 84, збільшується на суму раніше відображеного податкового кредиту при надходженні сировини від постачальника методом "червоного сторно	68	84	100					
6	Встановлено матеріально відповідальну особу — експедитора	72	84	600					
7	Різниця між розрахунковою сумою нестачі згідно з Порядком № 116 і сумою нестачі, встановленої інвентаризаційною комісією: [(500 + 100) x 2 - 600]	72	83	600					
8	Компенсовано нестачу винною особою	50, 70	72	1200					
9	Різниця компенсації нестачі списується на користь Державного бюджету	83	68	600					
10	Перераховано заборгованість Державному бюджету	68	51	600					

Приклад 8. Цукровий завод (без попередньої оплати) одержав запчастини від машинобудівного заводу на суму 10000 грн., ПДВ - 2000 грн.

Оплата проведена після одержання запчастин.

При прийманні запчастин встановлена нестача згідно з актом з вини працівника підприємства (машинобудівного заводу). Цукровим заводом виставлена претензія на суму нестачі 600 грн. (з ПДВ).

Машинобудівним заводом стягнена нестача зі свого працівника згідно з Порядком № 116 і перерахована цукровому заводу, а різниця відшкодованої суми перерахована до Державного бюджету.

Бухгалтерський та податковий облік операцій, наведених у прикладі 8, відображений у *таблиці 10*

Таблиця 10
(грн.)

ОБЛІК НА ЦУКРОВОМУ ЗАВОДІ - У ПОКУПЦЯ

№ п/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік			Рахунки		Податковий облік			
		Кореспонденція рахунків					Кореспонденція рахунків			
		Дт	Кт	Сума	18	48	Дт	Кт	Сума	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1	Одержано податкову накладну (за відсутності нестач). Податковий кредит з ПДВ.				10000	—	08 18 68	18 60 60	10000 10000 2000	
	При прийманні запчастин (на підставі акта) встановлено нестачу з вини постачальника. Цукровим заводом виставлено претензію на 600 грн. з ПДВ. На суму податкового кредиту	08 63 68	60 60 60	9500 600 1900						
2	Цукровим заводом перераховано постачальнику за запчастини	60	51	12000			60	51	12000	
3	Машинобудівним заводом претензію задоволено (допоставлені запчастини на суму 600 грн., у т.ч. ПДВ — 100 грн.)	08 68	63 63	500 100						

ОБЛІК НА МАШИНОБУДІВНОМУ ЗАВОДІ - У ПРОДАВЦЯ

№ п/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік			Рахунки		Податковий облік			
		Кореспонденція рахунків					Кореспонденція рахунків			
		Дт	Кт	Сума	18	48	Дт	Кт	Сума	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
1	Відвантажено запчастини цукровому заводу на суму 10000 грн., ПДВ — 2000 грн. (без оплати). Податкові зобов'язання з ПДВ. Собівартість реалізованих запчастин. Результат від реалізації	62 46 46 46	46 68 08 80	12000 2000 5000 5000	—	10000	62 48 62 46 46 46	48 46 46 68 08 80	10000 10000 2000 2000 5000 5000	
2	Надійшли кошти від цукрового заводу	51	62	12000			51	62	12000	
3	Претензію, що виставлено цукровим заводом, визнано	84	76	600						
4	Встановлено матеріально відповідальну особу	72	84	600						
5	Різниця нестачі згідно з Порядком № 116 від 22.01.96 р., з доповненнями № 1402 від 15.12.97 р.: $((500 + 100) \times 2 - 600)$	72	83	600						
6	Компенсовано нестачу запчастин готівкою до каси винною особою	50	72	1200						
7	Відвантажено цукровому заводу запчастини (нестачу) згідно з виставленою претензією	76	08	600						
8	Перераховано до Державного бюджету суму, що перевищує балансову нестачу згідно з Порядком N116	83 68	68 51	600 600						

НЕСТАЧА МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ ПРИ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ СКЛАДУ

Приклад 9. Під час інвентаризації матеріального складу виявлена нестача матеріальних цінностей на 550 грн. (акт інвентаризації), у т.ч. в межах норм природного убутку - 350 грн.; виявлено лишків матеріальних цінностей на 250 грн.; пересортиця матеріалів - 260 грн.

Понаднормові нестачі віднесені на матеріально відповідальну особу - зав. складом.

Бухгалтерський та податковий облік операцій, наведених у прикладі 9, відображений у таблиці 11

ОБЛІК НЕСТАЧ МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ ПРИ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ СКЛАДУ

№ п/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік		
		Кореспонденція рахунків		
		Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5
1	Відображено нестачу матеріальних цінностей згідно з актом	84	05	550
2	Нестачу в межах норм природного убутку віднесено на витрати виробництва.	20,23, 25,26	84	300
	Операція 2 у податковому обліку	18, 20,23, 25,26	84 18	300 300
3	Оприбутковано лишки матеріальних цінностей.	05	80	250
	Операція 3 у податковому обліку	05 48	48 80	250 250
4	Відображено в обліку пересортицю матеріальних цінностей	05	05	260
5	Віднесено на матеріально відповідальну особу — зав. складом понаднормові нестачі матеріальних цінностей: – за обліковими цінами (550 - 300); – на суму ПДВ (250 грн. x 20%); – на різницю між сумами, належними до стягнення з винної особи згідно з Порядком № 116: [(250 + 50) x 2 - (250 + 50)]	72 72 72	84 68 83	250 50 300
6	Погашено матеріально відповідальною особою суму нестач (250 грн. + 50 грн. + 300 грн.)	50,70	72	600
7	Різниця між сумами, стягненими з винної особи на користь Державного бюджету	83	68	300
8	Перераховано заборгованість до Державного бюджету: – кошти, стягнені з винної особи (різниця в цінах); – сума ПДВ, сплачена матеріально відповідальною особою	68 68	51 51	300 50

Висновок. Підприємству погашена нестача за обліковими цінами у сумі 300 грн.; до Державного бюджету перераховано 350 грн

НЕСТАЧА ТОВАРІВ У ТОРГІВЛІ

Приклад 10. Інвентаризаційною комісією встановлена нестача товарів у ларку КСП за продажними цінами на 360 грн. (облікова ціна - 230,76 грн. + 46,15 грн. (20% ПДВ) + 83,07 грн. (30%-на націнка)).

У межах норм природного убутку з виявленої нестачі підлягає списанню 60 грн. (облікова ціна - 38,46 грн. + 7,69 грн. (20% ПДВ) + 13,85 грн. (30%-на націнка)).

За рішенням інвентаризаційної комісії нестачу віднесено на продавця.

Розмір збитків визначається з урахуванням індексу інфляції - 104% і відповідно до Порядку № 116 (з використанням коефіцієнта 2).

Бухгалтерський та податковий облік операцій, наведених у прикладі 10, відображений у таблиці 12.

Таблиця 12

(грн.)

ОБЛІК НЕСТАЧ ТОВАРІВ У ТОРГІВЛІ

№ п/п	Зміст операції	Бухгалтерський облік Кореспонденція рахунків		
		Дт	Кт	Сума
1	2	3	4	5
1	На підставі акта інвентаризації відображено нестачу товарів за продажними цінами	84	41	360
2	Списано нестачу:	44	84	38,46
	а) у межах норм природного убитку з виявленої нестачі (за обліковими цінами);			
	Операція 2 "а" в податковому обліку;	18 44	84 18	38,46 38,46
	б) товарна надбавка на нестачу в межах норм природного убитку (ПДВ + націнка) (7,69 грн. + 13,85 грн.);	42/1	84	21,54
	в) товарна націнка на товари понад норми природного убитку (83,07 грн. - 13,85 грн.);	42/1	83	69,22
	г) ПДВ на товари понад норми природного убитку (методом "червоного сторно") (46,15 - 7,69)	68	42	38,46
3	Нестачу віднесено на матеріально відповідальну особу — продавця за продажними цінами понад норми природного убитку (360 грн. - 60 грн.)	72	84	300
4	Різницю у вартості між оцінкою, встановленою для нарахування збитків від нестачі згідно з Порядком № 116, і обліковими цінами віднесено на матеріально відповідальну особу: [(230,76 грн. x 104% x 120%) x 2 - 360 грн.]	72	83	216
5	Матеріально відповідальною особою погашено нестачу частково готівкою, частково — в рахунок заробітної плати (300 грн. + 216 грн.)	50,70	72	516
6	Сума торговельної націнки на товари понад норми природного убитку [(230,76 грн. - 38,46 грн.) x 30%];	83 83	80 68	57,68 11,54
	Операція 6 у податковому обліку.	83 48	48 80	57,68 57,68
	Сума ПДВ на торговельну націнку (57,68 грн. x 20%)	83	68	11,54
7	Залишок коштів, стягнених з матеріально відповідальної особи (продавця) після відшкодування збитків, нанесених підприємству, віднесено на розрахунки з бюджетом: [(216 : 120) x 20%] або (216 : 6).	83	68	36
	Сума нестачі за вирахуванням ПДВ (216 - 36)	83	68	180
8	Залишок коштів, стягнених з продавця, після відшкодування збитків підприємства перераховано до Державного бюджету	68	51	180
9	Перераховано ПДВ до Державного бюджету (38,46 грн. + 11,54 грн.)	68	51	50

Н.М. ТКАЧЕНКО,
професор кафедри обліку і аудиту
Українського державного університету
харчових технологій